

Lektion Rafiki 2, 2018

Vad barn läser

Rafiki har träffat Beatrice i Moldavien som älskar att läsa. Rafiki har också pratat böcker och läsning med barn i Laos och i Tanzania. Att läsa är så självklart för de som kan. Och för de som inte kan läsa? Det blir skillnad för barn om deras föräldrar har utbildning eller inte.

Temat är böcker och läsning av skönlitteratur. Böcker kan vara tryckta eller digitala. Det kan vara text eller sidor fyllda med bild. Böcker är mycket. Som pyssel har vi valt att göra kuvert. Barn kommunicerar mest via sin telefon men de flesta ser det speciella i att lämna eller skicka ett kuvert till någon.

Globala målen nr 4 om "God utbildning för alla" är självklar i detta tema. Barnkonventionen artikel 17 om staternas ansvar för mediernas roll att ge elever information. Det går även att koppla till artikel 13 om yttrandefrihet och naturligtvis rätten till utbildning.

Syftet är:

Vi har två syften med det här temat. Det ena är att inspirera till att läsa skönlitteratur. Det andra syftet är att ge möjlighet att förstå likheter och skillnader för barn runt om i världen när det kommer till läsning.

Lite bakgrundsinfo att ha vid samtal om läsning

PIRLS2016 och ePIRLS 2016 har undersökt fjärdeklassares läsförmåga. Det är internationellt jämförbara undersökningar. Slutsatsen är att svenska elever är bra på att läsa både skönlitteratur och faktatexter. Eleverna är också bra på att läsa digitala texter. Läsförmågan är helt enkelt god. Det finns skillnader mellan olika grupper och där är skolans utmaning att ge alla elever bra förutsättningar. Det är en orsak till vårt val av tema: Flickor och pojkar har olika läsförmåga och läsförmågan skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper. Därför vill Rafiki slå ett slag för att läsa.

Det är inga problem för de flesta elever att scanna av en webbsida för att hitta relevant information eller att ta sig igenom några texter för att hitta svar på det de behöver veta. Läsning sker i många former och med digitala medier är det många korta texter.

Tiden som unga vuxna från 16 år i Sverige lägger på läsning har sjunkit enligt SCB. Trenden är samma för barn enligt PIRLS2016 som visar att eleverna lägger mindre tid på läsning och tycker mindre om att läsa böcker nu jämfört med 2011. Tanken på att ta en bok för att det är roligt eller spännande kommer allt längre ifrån barn. Berättelser är mer lättillgängliga på film. Det inget fel på film. Men att

kunna välja en bok är också bra. Här har skolan möjligheten och skyldigheten att ge alla barn en bra grund.

Barnkonventionen artikel 17 handlar om massmediers roll. Det ställer krav på att staterna ska säkerställa att barn har tillgång till information och material som är bra för barnets utveckling. Exempelvis ska staterna uppmuntra medier till material som har socialt och kulturellt värde för barn. Det ska vara på språk som barn förstår och det ska vara från olika kulturer. Särskilt ska det uppmuntras att sprida barnböcker.

När det gäller barn i olika miljöer så kan vi se att i många länder saknas det en tradition av att läsa böcker. Inte så konstigt om det är ett land där barnen är den första generationen där alla lär sig läsa. I andra delar av världen där utbildning för alla varit en självklarhet för så är attityden till att läsa böcker mer likt Sverige.

Rafiki - utbildningsprojekt från Erikshjälpen och Individuell Människohjälp, IM

Koppling till läroplanen:

När det gäller temat läsning är det naturligtvis tätt kopplat till ämnet svenska. Ur Syfte: ”... få kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen.”

Men temat kopplar också till andra delar av läroplanen som kapitel 1. Skolans värdegrund och uppdrag: ”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.”

Geografi. Ur Centralt innehåll 4-6: *Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.*

Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen.

Samhällskunskap. Ur Centralt innehåll 1-3: *Grundläggande mänskliga rättigheter såsom alla människors lika värde samt barnets rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen).*

Ur Centralt innehåll 4-6: *De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.*

Lektionsidé:

1) Börja med **Beatrice berättelse** på sidan 2-4. Högläsning i helklass eller i smågrupper.

Berättelsen ger en bild av hennes vardag. Låt klassen jämför med sin egen vardag.

- Ibland ser man bara det som är annorlunda. Hur många likheter kan eleverna hitta?
- Beatrice läser med sina kompisar i parken. Vad skulle du vilja läsa ihop med en kompis?

För Beatrice är läsning bland det bästa som finns. Gör en övergång till sidan 5 genom att jämföra hur läsning är bland favoritsysselsättningarna i klassen. Vad konkurrerar med läsning? Gillar eleverna att läsa böcker?

Lyft fram att en bok kan finnas på flera medier. Man kan lyssna på en bok.

- 2) **Läs eller prata igenom sid 5.** Är eleverna bekanta med de globala målen är det enkelt att hänvisa till kort till Mål 4 om god utbildning för alla. Just att det är ett globalt mål som gäller fler människor än barn i Sverige kan ge eleverna en möjlighet att se sig själva som en del av resten av världen. Texten vill lyfta fram **artikel 17 i barnkonventionen** som handlar om statens ansvar för att medier ger barn tillgång till information. I artikel 17 lyfts vikten av material på olika språk och från olika kulturer. Statens roll i att uppmuntra till spridandet av barnböcker är en annan detalj som inte nämns så ofta när vi pratar barnkonvention.

Två frågor för diskussion i klassen är: "Varför är det viktigt att få berättelser från olika kulturer?" och "Varför är det bra för barns utveckling att få tillgång till information och material på ett språk de kan förstå?".

- 3) **På sidan 6-7 finns lite olika utblickar.** Om man jämför med Sverige så är tillgången till böcker begränsad för barn i fattigare länder. Har kan ni koppla tillbaka till barnkonventionen artikel 17 och barns rätt att få information på ett språk de förstår. Välj texter efter vad eleverna fångas av.

Texterna om Laos på sidan 6 lyfter upp vardagen för barn som tillhör ett minoritetsspråk. Dessutom om att bevara kulturen hos de som inte har en kultur av att läsa och skriva. Båda texterna kan jämföras med Sverige om man hjälper eleverna med att berätta hur det var förr. En annan intressant fråga att fundera med eleverna kring är hur det blir med nästa generation när de som växer upp har föräldrar som har utbildning. Kommer tillgången till böcker vara annorlunda?

I texten på s 7 **om Alice och Nice i Tanzania** finns mycket att jämföra med Sverige. Två förslag till frågor att fundera över är:

Var kan du hitta böcker att läsa?

Vilka är dina bästa böcker?

- 4) Syftet är inspiration till att läsa: De flesta pedagoger har mycket material och tips kring detta. Skolbiblioteken är en annan resurs. Här kommer några snabba förslag och då kan man använda sista sidan på Rafikitidningen som idébank.
- Gör topplistor med favoritböcker.
 - Ge alla elever chans att prova en ljudbok.
 - Uppmärksamma Världsbokdagen 23 april.
 - Högläsningsklubb (där man kan få vara med även om man bara vill lyssna).

Länktips:

PIRLS 2016, Rapport från Skolverket

https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf3868.pdf%3Fk%3D3868

ePIRLS 2016, Rapport från Skolverket

https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf3870.pdf%3Fk%3D3870

Levnadsförhållanden 1980-2018: SCB

http://www.scb.se/contentassets/21dab51c868242c4800f01d58cbfc914/le0101_1980i16_sm_lebr1801.pdf

När det gäller barn i Moldavien, Laos och Tanzania finns material på Rafikis webb. Skriv landets namn i sökfunktionen! www.rafiki.se

Svenska barnboksinstitutet <http://www.sbi.kb.se/sv/>

Unesco Världsbokdagen <http://www.un.org/en/events/bookday/index.shtml>

Webbplats om World Book Day UK <https://www.worldbookday.com/>

Om Barnkonventionen - hela konventionstexten:

www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/konventionstexten

Fakta om olika länder som t.ex. Uganda: <http://www.globalis.se>

Kontakt:

Materialet är ett av de temahäften som Rafiki producerar. Detta är framtaget till våren 2018. Artiklarna finns i pdfen eller så kan eleverna läsa artiklarna på Rafikis webb. Du kan prenumerera eller beställa enstaka tryckta häften.

På www.rafiki.se finns kontaktuppgifter till oss på Rafiki. Enklast är rafiki@rafiki.se
/AH